

Jobban élünk, mint négyszáz éve?

2024 február 04. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A nagyobb kényelem nem biztos, hogy magasabb életmin?séget is jelent - Jeszenszky Zsolt írása.

Jobban vagy rosszabbul élünk, mint négy, negyven, négyszáz éve? Ugye, hogy nem olyan egyértelmű? a válasz? De próbáljuk meg végignézni.

Elsőként nézzünk vissza csak négy évvel ezelőttre! Jobban élünk, mint négy éve? Ha így tesszük fel a kérdést, akkor nyilván politikai indíttatású a válasz, attól függően, hogy valaki szimpatizál-e a kormánnyal vagy sem. Ennek tükrében aztán valószínűleg elfogultan fogja megítélni az életszínvonalában bekövetkezett változást. Tény azonban, hogy

az elmúlt években váratlan, súlyos események sokkolták, rengették meg az egész világot, ezért nehéz reálisan látni, hogy valójában milyen irányba és mennyit változott volna normális körülmények között az életünk.

Persze korábban is előfordultak váratlan dolgok (2001-ben terrortámadások az Egyesült Államokban, 2008-ban gazdasági világválság), de mostanság körülbelül minden évre jut egy durva, „fekete hattyú” esemény.

Ezek megjósolhatatlan, akár véletlenszerű, de nagy hatással bíró események, amelyekre senki sem számít. Nincsenek hasonlóak a múltban, amelyek tanulságokkal, előrejelzésekkel szolgálnának, segítséget nyújtanának a lehetséges válaszok, kezelési módok megtalálásában. Vagyis: olyan történések, amikkel nemigen tudunk mit kezdeni. Általában negatív eseményekre használjuk a kifejezést, de

például a kommunizmus bukása (és a berlini fal leomlása) vagy az internet térhódítása is fekete hattyúnak tekinthető. Előbbi még két-három évvel korábban sem gondoltuk volna, utóbbi ugyan nem egyetlen esemény, inkább folyamat, de ha visszatekintünk a 60-as, 70-es évek futurisztikus jóslataira, akár tudományos téren, akár az irodalomban, az internetet nemigen látta jönni senki.

A számítástechnika fejlődését igen, de mindenki előbb számított emberlakta városok létrejöttére a Holdon vagy repülő autókra, mint arra, hogy a zsebünkben lapuló készülékekkel totálisan összekötjük az emberi kommunikációt. Arra meg pláne nem, hogy ebbe bele is betegszünk mentálisan – talán ez az igazi „fekete hattyú”.

Maga a kifejezés egyébként Nassim Nicholas Taleb libanoni származású amerikai matematikus-filozófus-író-társadalmi elméleti szerzőtől származik. Ezzel a címmel megjelent 2007-es könyve a Sunday Times szerint a II. világháború óta eltelt időszak tizenkét legfontosabb könyvének egyike. Szívesen idéznék Taleb gondolatait, de ez egy másik cikk témája lenne. Itt most csak azért jött szóba a teória, mert az elmúlt négy évet két masszív „fekete hattyú” esemény (Covid-járvány, ukrajnai háború) oly mértékben meghatározta, hogy az életminőségünkben bekövetkezett bármilyen változásokat elsősorban ezeknek kell tulajdonítanunk.

Hosszabb időtávokat nézve azonban már sokkal jobban kinyílik a kép. De ettől még nem biztos, hogy tisztábban látunk, sőt akár szélsőségesen különböző következtetéseket is vonhatunk le...

Ha materiálisan nézzük (bőség, kényelem, lehetőségek), akkor pozitív eredményre jutunk az elmúlt négyszáz évet vizsgálva; az elmúlt negyven évben pedig még drasztikusabban felgyorsult a folyamat.

Négyszáz éve még lóra vagy szekérrre kellett ülni ahhoz, hogy egy közeli városban élő emberrel beszélhessünk. Negyven évvel ezelőtt már otthonról telefonon fel tudtunk hívni bárkit – bár elég drágán, ha egy kicsit is messzebb volt. Ma pedig elveszük a fent említett, zsebünkben lapuló készüléket, és voilá, ujjbegyünk alatt a világ.

De nem csak a kommunikáció fejlődött ennyire. A közlekedés, az utazás, a kereskedelem, és az ezekhez kapcsolódó eszközök, infrastruktúrák is. Hatalmas árubőség lett. Közmezők, közszolgáltatások jöttek létre és váltak mindenki számára elérhetővé...

Egyáltalán nem túlzás, hogy egy mai átlagos, középosztálybeli ember (és nem csak Európában) jobb, komfortosabb körülmények között éli a mindennapi életét, mint négyszáz évvel ezelőtt egy király. Angol véce, központi fűtés, hűtőszekrény, de ilyen hétköznapi „apróságok” is, mint a cipő, a szappan vagy az olvasólámpa.

És [rengeteget fejlődött az orvostudomány is](#)... hopp, itt jön be az első nagy kérdés- vagy felkiáltójel. Az átlagos várható élettartam valóban sokat nőtt. Ez azonban amiatt van, mert a nyolc leghalálosabb fertőző betegséget (rubeola, kanyaró, feketehimlő és a többi) sikerült – vakcinák és antibiotikumok segítségével – teljesen visszaszorítani.

Ha viszont kivesszük a képletből ezeket a betegségeket, valójában nemigen lettünk egészségesebbek. Sőt. A szív-

és érrendszeri megbetegedések, a rák, a cukorbetegség, az idegrendszeri és a mentális betegségek is mind több áldozatot szednek. Rendben, régebben az el?bbi (fert?z?) betegségek miatt sokan meg sem érték azt a kort, amikor ezek az utóbbi (degeneratív) betegségek általában jelentkeznek. De ma már egyre fiatalabbaknál is el?fordulnak.

Rengeteg új, korábban ismeretlen betegség jelent meg. És ez mind-mind a rossz táplálkozásra és általában az egészségtelen életmódra vezethet? vissza.

Hogy is van ez? A mai, civilizált ember, a tiszta, takaros városi lakásokban és irodákban, a hidegt?l mindenféle jó ruhák által védve, a szépen becsomagolt élelmiszerekkel és a többivel egészségtelenebbül él, mint régen a parasztok, akik egész nap kint kapáltak a mez?n, azt ették, amit sikerült megtermelni, vályogházakban laktak, fáztak és nélkülöztek? Igen.

A mai ember sokkal egészségtelenebbül él. Sokkal nagyobb kényelemben, de egyáltalán nem biztos, hogy magasabb életmin?ségben.

A szellemi egészségr?l nem is beszélve. A ma embere magányos, elidegenedett (a városokban különösen). Ha vannak is kapcsolatai, ezek általában felületesek. Persze, létezhetnek szorosabb barátságok, de ezek is csak egy-egy ment?övet vagy stéget jelentenek az általános bizonytalanság óceánjában.

Míg egy korábbi faluközösség, benne a templommal, olyan lelki stabilitást, védelmet, biztonságérzetet nyújtott az embereknek, aminek ma már szinte nyomát sem találjuk.

Ezért van ennyi pszichológus – mert szükség is van rájuk.

Igen, voltak lelki és mentális bajai korábban is az embereknek, és ezek el?l – más lehet?ségek híján – az alkoholba menekültek; de nem biztos, hogy az alkoholizmusba! Az, hogy szüretkor, aratáskor, ekkor-akkor jól berúgtak, az levezette a feszültséget, és az élet ment tovább. A lelki vagy mentális betegségek sok összefüggést mutatnak az életmóddal és a táplálkozással. Az utóbbiban aztán végképp katasztrofálisan állunk.

A nagyüzemi, ipari élelmiszer-termelés, az ehhez használt növényvéd? és hozamnövel? szerek konkrétan mérgeznek minket. Számos olyan dolgot eszünk, amit az emészt?- és bélrendszerünk valójában nem tud feldolgozni. És ezek mind-mind olyan elváltozásokat okoznak a sejtjeinkben, amelyek betegségekhez vezetnek.

Egyáltalán nem lehet tehát azt mondani, hogy az emberiség az ipari forradalom és a technológiai fejl?dés nyertese lenne; hogy az elmúlt pár száz évet egyértelm? sikeresztorinak nevezhetnénk. És ez nyilván nem azt jelenti, hogy össze kell törni a gépeket, ledobni a ruhákat, bogyókat enni és visszamenni a barlangba. Ugyanis a tudomány abban is fejl?dött, hogy képes legyen beazonosítani a problémákat, és választ is adni rájuk. Csak nem biztos, hogy ez kifizet?d?. Mert a nagyüzemi mez?gazdaságban (is) érdekelt óriáscégek nem szeretnék elveszíteni a hegemoniájukat. Ezért akár a tudomány képvisel?it is el?szeretettel vásárolják meg.

Pedig ha figyelünk, sok olyan hangot is hallunk (és nem sarlatán fantasztáktól, hanem komoly, felkészült emberekt?l, adatokkal alátámasztva), hogy

hiába n?tt drasztikusan a Föld lakossága, a hagyományosabb, környezet- és emberbarát termelési módszerekkel is simán el lehetne látni élelemmel mindenkit. Alacsonyabb hozamokkal ugyan, de kevesebb pazarlással, és elkerülve a túlfogyasztást. Helyi árukkal, organikus módon.

Kétségtelen, hogy akkor nincs banán meg avokádó, és eper sincs télen – de télen nem is gyümölcs kell a szervezetnek, hanem els?sorban gyökérzöldségek. Itt most nyilván nem táplálkozási tanácsokat szeretnék adni, hanem arra rávilágítani, hogy bár

vitathatatlanul könnyebb az életünk, mint akár csak a nagyszüleinknek volt, de komoly árat is fizetünk a kényelemért.

Arról nem is beszélve, hogy ha az elmúlt évtizedeket nézzük, azt is megfigyelhetjük (legalábbis Nyugaton, mert a kommunizmus ezt is eltorzította), hogy az 50-es években egy családapa a keresetéb?l el tudta tartani a családot, úgy, hogy az anya otthon volt a gyerekekkel (ráadásul akkor még négy-öt gyerekkel). Ma pedig mindkett?nek teljes állásban kell dolgoznia, ha akár csak egy-két gyereket nevelnek. Vagy legalábbis az elvárt b?séget és kényelmi

szintet biztosítani akarják a családnak.

És kiknek dolgoznak jó eséllyel? Ha közvetlenül nem is, de alvállalkozóként szinte bizonyosan? A lánc végén tuti, hogy ott van valamilyen óriáscég. Amelyik rászoktatott minket mint fogyasztókat a termékeire és szolgáltatásaira (amelyek jelentős része valójában fölösleges), azokat jó drágán árulja nekünk, a profitjából pedig éppen csak annyit fizet ki nekünk mint dolgozóknak, hogy abból a saját munkaerőnket újra tudjuk termelni. Azaz annyit tudunk enni, pihenni, kikapcsolódni, hogy másnap, jövő héten, a vakáció után is újra be tudjunk menni dolgozni.

Marx rossz választ adott a kapitalizmusra, mert erőszakkal meg akarta dönteni. De nem kell kiönteni a fürdővízzel a gyereket. A kapitalizmussal, a szabad versennyel semmi baj. Épp az a baj, hogy ma már nincs szabad verseny, hanem egy szűk elit uralja a világot, és tartja ebben a fogyasztói és munkaerő-újratemelői csapdában az emberek tömegeit.

Hogy mit tehetünk ellene? Sokkal többet, mint gondolnánk. Termeljünk meg magunknak egy-két dolgot, amit tudunk! Mindenképp helyi termékeket vásároljunk! És ne csak fogyasszunk, hanem éljünk is! Ami nem hedonizmust jelent, hanem egészséges közösségi és belső életet. Keressük Istent, értékeljük a természetet! S jobb lesz az egészségünk, az életminőségünk is.

Jeszenszky Zsolt - www.magyar nemzet.hu

Ajánló